

3. Стоянов О. Хореографічна інтерпретація фольклорних сюжетів у балетних виставах. *Мистецтвознавчі записки*. 2024. № 45. С. 75–81.

4. Меркулова О. Режисерські практики у сучасному українському театрі: інновації та традиції. *Театральна культура*. 2024. Т. 30. С. 89–95.

5. Славинський І. Перформативність як провідна тенденція в українському драматичному театрі початку ХХІ століття. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. 2023. Т. 24. С. 211–218.

Калюжний Нікіта Геннадійович

аспірант

Київський національний університет культури і мистецтв

м. Київ, Україна

nikkali@knukim.edu.ua40

КУЛЬТУРОТВОРЧА ТА КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ СУЧАСНИХ ЗНАКОВИХ ВИСТАВ ТА КІНОФІЛЬМІВ

На сучасному етапі, всупереч поточним подіям російсько-української війни, Україна міцно тримає оборону своєї суверенності, національної ідентичності, культурних цінностей тощо. Разом з тим, процеси зміцнення й відновлення націєцентричних засад розвитку культури актуалізувалися ще з часів Помаранчевої революції 2004 року, пройшли кризь нові ідейно-світоглядні наративи Революції Гідності 2014 року та тривають донині. Варто зазначити, що національна культура та її різноманітні складники виконують важливі функції просвіти українського народу, скеровують до патріотичних і естетичних орієнтирів. Національна культуротворчість та мистецька комунікація стають

підґрунтям для розвитку й виховання вмотивованих поколінь та рятують від ворожої колоніальної гегемонії. Як відомо, культура України доволі розмаїта, охоплює багато сфер та мистецьких напрямів. На сучасному етапі вона чинить активний вплив на світоглядні орієнтири як цілих поколінь, так і кожного індивіда окремо. Нині твори перформативного та аудіовізуального мистецтва, відомі широкому загалу, ретранслюють події нашого минулого та фіксують актуальні епізоди сьогодення. Усе це вкупі формує загальне уявлення про Україну як на вітчизняних теренах, так і у світовому просторі.

Приміром, у червні 2024 року на Саміті миру у Швейцарії було представлено уривки з резонансної вистави Івана Уривського «Конотопська відьма» як візитівку сучасного втілення української класики, що, своєю чергою, є важливою презентацією культурного спадку України. Таким чином, сучасну українську культуру за кордоном сприймають через традиційні цінності та вервечку представлених мистецьких образів. Відтак вітчизняні драматурги, режисери, актори здебільшого скеровують свою творчість на розкриття ментальних особливостей українців, щоб показати їхню національну ідентичність у різноманітних проявах та формах.

Отже, провідні представники перформативного та аудіовізуального мистецтва мають вплив на формування сучасних мистецьких та світоглядних цінностей українців. З початку XXI століття помітно зріс рівень зацікавленості до національного театру та кіномистецтва, а з настанням «цифрової» доби й до творів аудіовізуального спектра, якими, до прикладу, є авторські відеоблоги, подкасти тощо. За цей час в Україні відбулося багато мистецьких подій, які дозволили переосмислити епізоди української історії, біографії багатьох видатних діячів, підкреслити актуальні соціокультурні зрушення. Одним зі способів зміцнення національного духу, єдності та свідомості стало створення високохудожніх творів, які покликані виховувати естетичні смаки та загальну культуру глядачів.

За останні 25 років багато таких творів з'явилося в царині перформативного та аудіовізуального мистецтва. Повертаючи фокус до театральної царини, можна назвати репрезентативні вистави столичних та регіональних режисерів: Тамари Трунової, Івана Уривського, Максима Голенка, Ростислава Держипільського та інших, які отримали широкий резонанс в Україні та за її межами.

Однією зі знакових вистав є «Погані дороги» режисерки Т. Трунової. Прем'єра відбулася у 2018 році й з того часу постановка отримала безліч схвальних відгуків від глядачів та критиків в Україні та за її межами. Ця вистава стала лауреатом трьох номінацій II Всеукраїнського фестивалю-премії «GRA» від Національної спілки театральних діячів України у 2019 році. А у 2022 році отримала престижну Шевченківську премію в номінації «Театральне мистецтво».

Варто зазначити, що постановка мала значний успіх під час показів у Європі та США, що було важливим для ознайомлення закордонних глядачів з тими подіями, що відбувалися на сході України, а з 2022 року на території всієї країни. У виставі показано шість історій про життя українців під час бойових дій, що не естетизують і не романтизують війну. Глядачі не бачать на акторах військової форми, шевронів, зброї або що, однак це не заважає митцям говорити про проблеми й жахи, з якими щодня живуть українці.

Театральна критикиня Анастасія Гайшенець описуючи виставу говорить: «Від усвідомлення того, що йдеться про реальність, до якої ми стоїмо упритул, отруєні, та вже й призвичаєні до цієї токсичної ситуації, – стає ніяково. Плaskі персонажі з телеекранів, яких вихоплюємо краєм ока з сюжетів новин про події на сході, обростають м'ясом. Але попри документальну основу "Погані дороги" – текст художній. До персонажів у авторки ніжний сентимент. Ворожбит завжди залишає героям шанс зберегти, чи то віднайти, втрачену людяність» [2].

Сама ж режисерка зазначає, що «"Погані дороги" – це реалізація фанболу. Робота психіки над усвідомленням втрати, яка триває. Театр вабить конфлікт, трагедія. Театр живиться негараздами світу. Сьогодні ми більше не говоримо про наявність чи відсутність болю. Ми говоримо лише про його ступінь. Тут ми спостерігаємо різні способи виживання і створення нового діалогу з новим світом. Вистава дивиться на людину впритул і намагається дослідити кордони незалежності та суверенності особистості у війні» [3].

Так само й кінорежисери Ахтем Сеїтаблаєв, Тарас Томенко, Наріман Алієв й інші створили знакові кінокартини, які оповідають про національну ідентичність українців, боротьбу за Незалежність, культурні особливості.

У цьому контексті варто відзначити кінострічку «Додому», прем'єра якої відбулася у 2019 році. Головні герої фільму – одна з найбільших національних меншин в Україні – кримські татари. Питання їхньої ідентичності, культури та побуту стало особливо гострим після окупації АР Крим у 2014 році. Головні ролі виконали актори кримськотатарського походження Ахтем Сеїтаблаєв (Мустафа) та Ремзі Білялов (Алім). Події кінострічки порушують питання конфлікту поколінь, звертають увагу на важливість вірності традиціям, зображують шлях, через який проходить людина у пошуку власної ідентичності, у пошуку «свого дому».

«Автори вдало змалювали сьогодення – недоліки в роботі державних органів, хабарництво, вороже ставлення українців навіть до своїх земляків. І, що найголовніше, війна на сході України та анексія Криму, про які не говорять відкрито, ніби все це відбувається в паралельній реальності» [1].

Варто зазначити, що протягом останнього десятиліття українські твори перформативного та аудіовізуального мистецтва стають все більш резонансними, адже високохудожньою мовою говорять про історичні події та сучасні реалії. Висвітлення злободенних та актуальних проблем в українському контексті сприяє зростанню рівня зацікавленості українців вітчизняним мистецтвом та

його діячами. Відтак лідерами думок стають публічні особистості – актори, режисери, артисти розмовних жанрів, блогери та інші митці. Їхній авторитет впливає на глядацьку довіру та поширює різноманітні культурні меседжі. Саме тому нині представники мистецьких професій досить часто виконують культуротворчу місію, об'єднуючи суспільство навколо актуальних ідей.

Список використаних джерел

1. Бейко К. ПРО ФІЛЬМ «ДОДОМУ», ЯКИЙ БІЛЬШЕ, НІЖ ФІЛЬМ. *СловОпис*. URL: <https://slovopys.kubg.edu.ua/pro-film-dodomu-iakyi-bilshe-nizh-film/> (дата звернення: 07.04.2025).

2. Гайшенець А. “Погані дороги”. Війна без війни. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/culture/2018/10/02/408946_pogani_dorogi_viyna_bez_viyni.html (дата звернення: 07.04.2025).

3. Поваляєв І. Виставу «Погані дороги» за п'єсою Ворожбит побачать у Європі. *Україна Молода*. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/165981> (дата звернення: 07.04.2025).

Карімов Назар Владиславович

студент V курсу історичного факультету

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

karimovpatriot@gmail.com

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО І КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО

У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII-XVIII СТОЛІТТЯ

Актуальність теми. Вивчення музичного мистецтва і культури українського бароко у другій половині XVII–XVIII столітті є актуальним, оскільки цей період став основою формування національної мистецької